

**ACTA MOLDAVIAE MERIDIONALIS
VASLUI
XXI, 1999**

**EVOLUȚIA CULTURALĂ ȘI MEDIUL ÎN PODIȘUL
CENTRAL MOLDOVENESC ÎN PERIOADA FINALĂ A
PALEOLITICULUI SUPERIOR**

Mihalache BRUDIU

Dacă în secolul al XIX-lea concepția evoluționistă privind antropogeneza reușise să se impună în sistemul științelor, în secolul al XX-lea această concepție avea să deschidă un drum mai larg, cu numeroase piste ale cercetării, care astăzi și mai ales în mileniul al III-lea, vor conduce la o comprehensiune deplină a supra apariției și evoluției omului.

Nu se poate spune că în secolul nostru drumul cercetării a fost mai neted în acest domeniu, mai ales când ideologia politică a "materialismului dialectic și istoric" a impus cercetătorilor dintr-o serie de țări, unde devenise un suport al dictaturii comuniste, o dogmă pietrificată din secolul trecut despre originea omului. Cu toate acestea, în secolul nostru a apărut o viziune nouă, aceea a interdisciplinarității care a stimulat și fructificat eforturile cercetătorilor.

De fapt, două sunt direcțiile spre care se îndreaptă cercetările în prezent și anume:

✓ cea biologică, prin care se explică apariția lui Homo habilis ca urmare a procesului mutațiilor genetice acum 1.900.000 ani și a evoluat încheindu-se cu 35.000 ani în urmă, când a ajuns în stadiul de Homo sapiens sapiens;

✓ a doua direcție aparține evoluției culturale, care începe, desigur, odată cu specia Homo habilis și se manifestă tot mai pregnant, mai ales după încheierea evoluției biologice

În calitate sa de ființă culturală¹, omul a parcurs două milioane de ani cu inovații cantonate, perioade îndelungate, în stereotipii, fapt care a determinat o oicumenă restrânsă și dependentă de resursele de materie primă - silexul. Însă, inventivitatea inteligenței umane a ajuns la soluții tehnice noi, care l-au făcut pe om mai puțin dependent de resursele de roci pretabile la prelucrare, abia în paleoliticul superior. Această realitate a putut fi identificată și în spațiul est-carpatic, unde cercetările arheologice² au identificat două tendințe în prelucrarea pietrei:

microlitizarea pieselor;
caracterul polifuncțional al uneltelor.

Este important să ne referim acum la specificul paleogeografic al Podișului central Moldovenesc, întrucât comunitățile umane din perioada paleoliticului final au extins oicumena (locuirea) în această unitate geografică, unde a preferat câteva condiții sine-qua-non pentru alegerea locului adecvat unei așezări.

Podișul Central Moldovenesc este foarte fragmentat de numeroase văi și interfluvii. Aceste văi transmit debitele în principalele bazine carpatice. Siretul și Prutul – sau a unor afluenți intermediari ai acestora.

Principalul fenomen care a rezultat din acest proces este cuesta în grade diferite de dezvoltare în toate regiunile Podișului Moldovei. Emmanuel de Martonne³, remarcă: "Delimitarea fiecărei porțiuni (unități naturale) se face printr-un fenomen de coastă care depășește ca formațiune morfologică și importanță antropogeografică pe fiecare din cele desfășurate în unitățile respective; acestea sunt marile coaste ale Moldovei extracarpatice."

Am insistat asupra acestui specific al reliefului Podișului Moldovei – cuesta – deoarece acesta reprezintă una din condițiile preferate ale comunităților paleolitice, alături de alte două: cota maximă a terenului și sursa de apă la zi, în apropiere⁴

În județul Vaslui așezări paleolitice se cunosc la Arsura, Chircești, Dănești, Duda Epurenii, Mircești, Mălușteni I, II, III, IV, iar în județul Galați la Puricani, Berești, Cavadiniești, Pleșa Suceveni și Moscu⁵ (fig. 1).

Prin urmare, trebuie reținut că primii locuitori ai Podișului Central Moldovenesc (județele Iași, Vaslui și nordul județului Galați), au locuit numai pe interfluvii, la cotele maxime, unde, desigur că însoțeau turmele de bovidee și cabaline, care în această perioadă, la rândul lor erau într-o migrație pendulatorie nord-sud, având un caracter sezonier. Urmărirea acestor turme se făcea în vederea asigurării hranei zilnice prin practicarea vânătorii.

Dintre cele trei condiții care alcătuiau ospitalitatea zonei în tardiglaciuar, cuesta rezulta dintr-un proces de alunecări ale terenului, în urma cărora apăreau izvoarele naturale care se instalau în partea superioară a reliefului.

Atât pentru oameni, dar mai ales pentru turmele de animale, sursele de apă din cueste erau singurele accesibile în timpul tardiglaciuarului (11.000-12.000 ani în urmă), întrucât cele curgătoare din talvegul văilor erau înghețate, sau nu existau, datorită faptului că actualele văi cu pâraie, pe atunci încă nu erau adâncite, pentru a atinge pânzele acvifere, din prezent. În felul acesta ne putem explica și un avantaj pe care îl aveau oamenii folosind malurile deschise ale cuestelor drept capcane pentru a-și apropia cât mai ușor vânatul.

În decursul stadiului rece al Dryasului III⁶, probabil că erau instalate unele pânze de pădure din interstadiile precedente, întrucât, în specificul utilajului litic al unor așezări de la Puricani, Berești și Moscu, județul Galați (fig. 2), apăruseră tipuri noi de unelte cu forme geometrice specifice mezoliticului⁷

Să mai reținem că în această etapă, apariția pădurilor a barat căile de acces spre zonele din nord ale văii Prutului Mijlociu (Cotu Miculinții, Mitoc, județul Botoșani) unde se găsea silexul în depozit arheologic. De aceea, datorită acestei situații se resimte penuria silexului, ceea ce a determinat comunitățile umane să procedeze la accentuarea procesului de microlitizare a uneltelor, aspect foarte evident în cele patru așezări paleolitice de la Mălușteni.

În concluzie, se poate observa faptul că în perioada paleoliticului târziu

omul era apt să întâmpine procesul schimbărilor din mediul geografic, care urmau să devină tot mai dramatice la începutul Holocenului.

Résumé

L'évolution culturelle et le milieu dans le Plateau Moldave au fin du paléolithique supérieur

En relevant tout d'abord l'importance du milieu dans le Plateau Moldave au fin du tardi glaciaire, l'présente les recherches effectuées au sud de la zone.

NOTE:

¹ Lucian Blaga, *Trilogia cosmică. Aspecte antropologice (1947-1948). Opere*, vol. 11, 1988, p. 324 – "Omului îi este dată aşadar, posibilitatea de a face uz de inteligenţă pe toate planurile de existenţă ale sale. Inteligenţa umană manifestă o amplă polivalenţă faţă de inteligenţa animală care rămâne unilateral orientată, fiind aservită unei ordini strict biologice"

² M. Brudiu, *Paleoliticul superior şi epipaleoliticul din Moldova*, Bucureşti 1974, p. 61, Idem *L'évolution culturelle et le milieu dans la zone carpatho-ponto-danubienne au paléolithique supérieur*, în "European late Pleistocene, isotope stages 2 and 3: Humans, their ecology & cultural adaptations, INQUA Congres, in Durban South Africa, 3-11 August 1999, Proceedings of a Conference Held at the Katholieke Universiteit Leuven, 5 September 1998, p. 25-32.

³ Apud. Grigore Posea, Nicolae Popescu, Mihai Jelenicz, *Relieful României*, 1974, p. 322.

⁴ M. Brudiu, *Paleoliticul superior*, p. 61.

⁵ Idem, p. 102-154.

⁶ Emil Popa, Viorica Lupşa, Nicolae Boşcanu, în *Progrese în palinologia românească*, 1971, p. 219-222.

⁷ M. Brudiu, în S.C.I.V.A., 30, 1979, 2, p. 293.

Legenda figurilor:

Fig. 1 – Harta privind cuestele din Podişul Moldovei;

Fig. 2 – Uneltele din silex de la Puricani – 1, 2, 4, 5, 9; Bereşti- 3, 7; Moscu – 6, 8.

Explication des figures

Fig. 1 – Carte avec les cuestas du Plateau Moldave;

Fig. 2 – Outils en silex: Puricani – 1, 2, 4, 5, 9; Bereşti – 3, 7; Moscu – 6, 8.

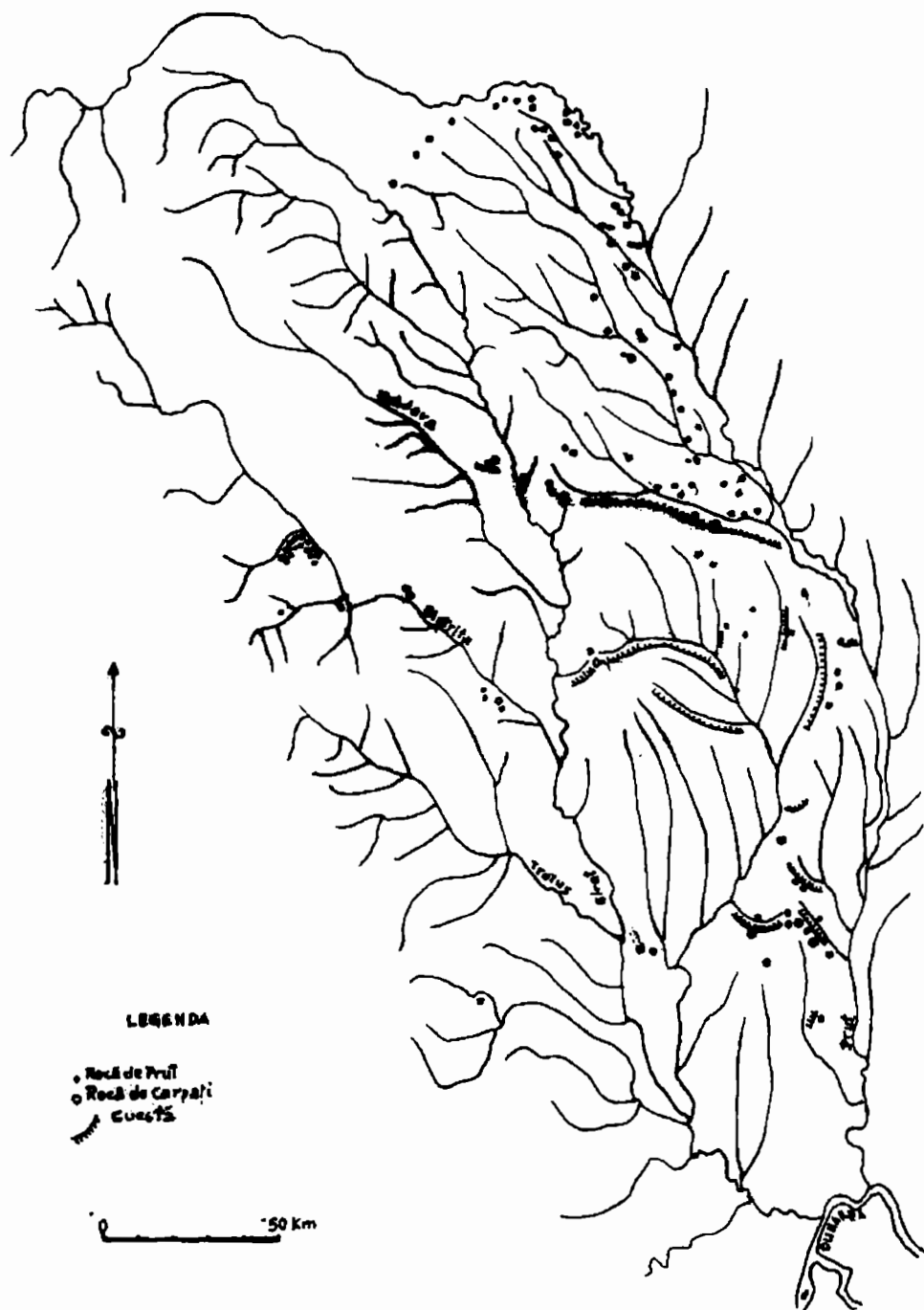

Fig. 1 – Harta privind cuestele din Podișul Moldovei;

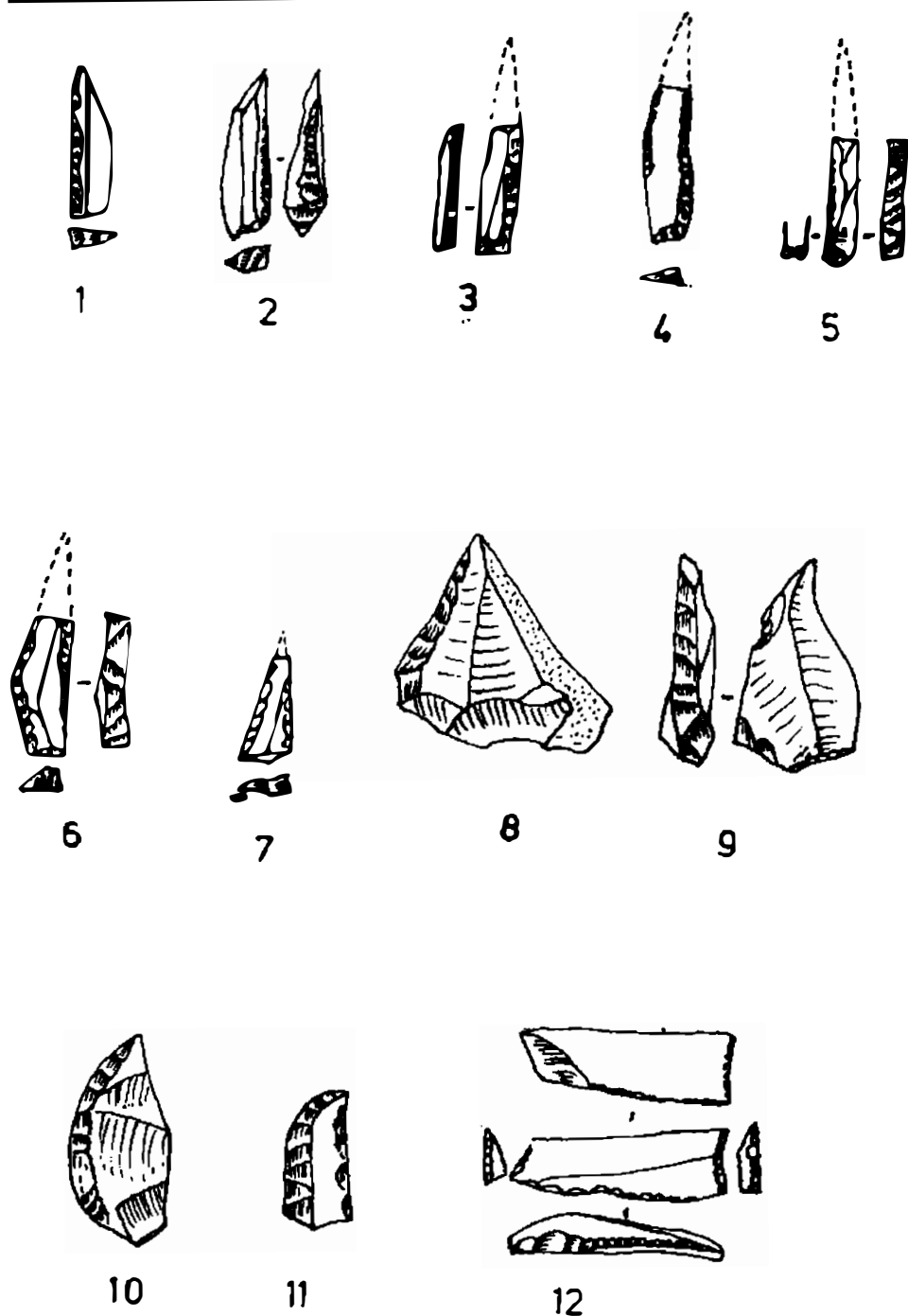

Fig. 2 – Unelte din silex de la Puricani – 1, 2, 4, 5, 9; Berești- 3, 7; Moscu – 6, 8.